

UKA2020/51
3. november 2020
Sofia Geisler

Suliffeqanngitsunut matchgruppe 1-imiittunut erngerluni sulilersitsiniartarneq atorneqartalertuuppat aningaasaqarnikkut, allaffissornikkullu kingunerisassai misissorniarlugit nassuiaasiornissamut Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Nassuiaat UKA2021-mi Inatsisartunut agguanneqassaaq.
(Inatsisartunut ilaasortaq Simigaq Heilmann, Demokraatit)

Simigaq Heilmann, siunnersuummut pingaarutilimmut qaqitsininnut qujanaq.

Suliffissarsiortut machtgruppe 1-miittut, tassalu ullormiit ullormut sulilernissaminnut piareersimasut aalajangiiffigisassatut siunnersuummi uani pineqarput. Taannalu qitiuttipparput uani.

Inuk sulisinnaasoq sulissaaq. Suliffissat periarfissaatillugit inuk sulisinnaasoq sulissaaq. Inuiaqatigiinni assakaasup ingerlaneranut kinaluunniit pisinnaasoq peqataarusummat qularutissaanngilaq, inuunerullu isumaa sulineq aqutigalugu amerlasuunit isigineqartartoq nalunanngilaq. Inoqarfimmi suliffissalimmi sulisinnaasunillu peqartumi sulisussanik noqqaasoqartussaanngilaq. Tassa taannaavoq pissusissamisoorussa.

Assiliarli pissusissamisut isikkoqartuaannanngitsoq ajoraluartumik assersuutissaqarluarpoq.

Ippassigami tusaavarput Tasiilameersoq suliffissaaleqisoq, suliffissaqartuuppat ingerlaannaq sulilersinnaagaluartoq. Suliffissaaleqinerup nalaani pisortanit isumalluuteqarneq qanoq pisariaqartigisoq paasisinnaavarput. Naammaqqatuttunik aningaasanik tunineqartarput. Qularutiginnilarput suliffissamik periarfissarsinissani suliffissaaleqisup toqqarusunnerugaa. Akissaatit qaffasinnerusut anguneqarsinnaassammata, ilaqutariittullu atorfissaqartitat akissaqartinneqalerlutik, nammineq oorisianik.

Tasiilami ineqarput, Tasiilamili suliffissamik peqanngilaq. Illoqarfimmut suliffissalimmut nuussappata inissaqartariaqarput. Suliffissalik ujartorparput, suliffissalimmili inissat naammappat? Inissat akissaqartinneqartut? Suliffissalimmut nuukkutta, qimatatsinnilu illoqarsimagutta tunisinaanngisatsinnik, taava taassumap aserfallannginnissaa siunertaralugu iliuuseqarnissaa qulakkeertariaqarpoq, aningaasanillu naleqarnissaa qularnanngilaq.

Inoqarfiit ilaanni suliffissat ilaatigut ikiliartorput. Suliffinnut, aamma suliamik aalajangersimasumik ilinniagaqarnissamik piumasaqaateqarfiunngikkaluartunut, ilisimasaqarnissaaq piumasaqaataajartorluni. Assersuutigalugu assassorluni suliffiit amerliartuinnartut automatisererneqarnerat annertusiartorpoq, inunnillu isumagineqartussanik suliassartaat annikilliarlorlutik.

2018-ip ukiaani misissuisitsinerup ersersippaa suliffeqarfiit sulisussaminnik ikittuunngitsunik, aamma suliamik ilinniagaqarsimannngitsunik, 1000-it missaannik amigaateqartut, taamaattumillu suliassaminnik ingerlatitsiinnarniarlutik avataaniit sulisussarsioritariaqalartartut imaluunniit ilaannakortumik suliassaminnik isumaginnittariaqartartut.

Ukioq taanna, tassa 2018-imi, inuusuttut 16-it 25-illu akornanni ukiullit minnerpaamik 2.500 sinnilaarlugit amerlatigisut inuiaqatigiit avataanni inissimasutut naatsorsuutigineqarput. Tassa ilinniagaqaratillu suliffeqanngillat. 2010-imiit 2018-imut ukiut tamaasa inuusuttut 16-it 25-illu akornanni ukiullit suliffeqaratillu ilinniagaqanngitsut 2.500-it 3.500-illu akornanniitparput, ukioqqortusartornerminnilu nikeriarsimanngippata ukiut tamaasa amerliartorsimassapput suliffeqaratillu ilinniakkamut ingerlaqqinngitsut.

Paragraf 37 naapertorlugu apeqquummut ippassaaninnguaq akissumminni Naalakkersuisut aamma allapput inuusuttut sullinniakkat "takussaannngitsut" ajornartorsiutigineqartut, tassalu 16-it 18-illu akornanni ukiullit ilinniagaqanngitsut aamma suliffeqanngitsut nalunaarsorneqartannginnerat ajornartorsiutaamat, tassa taakku pisortanit ikiorsiissutinik pineq ajormata aammalu akileraarusigassanik isertitaqannginnertik pissutigalugu nalunaarsuiffinni "takussaannngimmata".

Qanga pissutsit atukkagut sukkasuumik allanngoriartorput. Uterfigeqqissinnaanngilagut. Aqqutissat ilisimariikkatsinniit allaanerut ujartortariaqalerigut qularnanngilaq.

Najugaqariaatsitta, aningaasarsiornerup, nunarsuatsinni suliffissaaleqisut suliffissaqarniarlutik Nunatsinnut nuullutik appasinnerusumik atugassaqarnissaminnik akuersisariaqaraluarlutik amerliartortut, suliassat allanngoriartornerisa, ilinniagaqarnissamut aqcutip pisinnaasunit tamanit toqqarneqartannginnerata aamma inissiatigut malinnaasimannginnitta imaannaanngitsumik inissimalersippaatigut.

Ersoqatigiinnissaq atorfissaqartipparput. Inuk ataaseq sulileraangat 140.000-it 200.000-llu akornanni Nunatta Karsianut ukiumut iluaqutaasarpoq. Aningaasarsiornikkut akikinnerpaassaaq avataaniit tikisitsisariaqartarnitta minnerpaaffissaanut inissinnissaa.

Pingaernerpaatulli: Inuppassuit inuunerminni inuiaqatigiinni toqqaannartumik akuunissartik atorfissaqartippaat, naleqartutut misigisimanissartik atorfissaqartippaat, sulinikkut tunniussaqaarnissartik kissaatigivaat.

Inersuarmi maani arlaleriarluta oqaatigisarpaput siunnerfinnik ersarissunik imalik nuna tamakkerlugu pilersaarut, iliuuserisariaqakkatsinnillu ersarissumik tikkuussisoq, ukiunut arlalinnut isiginngittoq Nunatta atorfissaqartikkaa. Tamanna manna aqcutigalugu suliareqqullugu Naalakkersuisunut kaammattuutigeqqissavarput.

Sulisinnaasut amerlanerpaat inuiaqatigiinnut akoorusullutik tunniusseqataajumanerat upperivarput. Avaqqussinnaanngilagut aqqissuussamik piginnaasanik ineriartortitsineq annertusaanerlu, pikkorissarsinnaanermut periarfissat, ilinniarnissamut aqcutissat atorluarnerat taakkunungalu qasusittumik tinneraaneg. Tamanna pingaaruteqartorujussuusoq kisitsisinik taariikkannik ilorraap tungaanut saatitsiniarnermut.

Qimattariaqagarput tassaavoq sulisoqarneq pillugu politikki immikkut iliuuseqarnani ingerlatiinnagaq, tassalu immikkut piumasaqaatitaqanngitsumik tapiissutinik assigiinngitsunik inuuniarnermut oqilisaataasunik tunisisarneq. Ornittariaqagarput tassaavoq sulisoqarneq pillugu politikki iliuuseqarnermik imalik, tassalu sulilersitsiniarluni immikkut iliuuseqarneq, suliffissaaleqisunik suliffissanut aqqutissiuussineq, sulinermik sungiusarneq, sulilersitsineq, ilinniartitaanermut appakaatsitsineq tapiiffigineqartumilluunniit susassaqartitsineq. Tamanna piumasaqaatitaqarpoq, aningaasartaqartariaqarluni imaalluarsinnaavorlu isumaliortaatsitsinnik aamma allannguineramik malitseqartariaqartoq.

Siunnersuuteqartup kissaatigaa nalunaarusiortoqarnissaa. Tunngavilersuutit paasivagut. Illuatungaanili Naalakkersuisoq susassaqartoq nalunaartoq Naalakkersuisoqarfiit akimorlugit suliaqartoqartoq sulilersitsinissamik siunertaqartumik.

Inuit Ataqatigiinniit kaammattuutigissavarput Naalakkersuisut maannakkut suliarititaat salliutillugu naammassiniarneqartariaqartoq, suliallu taassumap ingerlannerani ataatsimiititaliat susassaqartut ilisimatitsinikkut malinnaatinneqassasut periarfissatut tikkuarusullugu.

Taamaattumik siunnersuut qaqinneqartoq paasisinnaagaluarlutigu itigartissallutigu ugguuna oqaatigissavarput.